

INNEHÅLL:

SFT - NYTT nr.2 juni 1998

<u>Ordförande har ordet.</u> Annika af Trolle Armémuseum	sid. . 1
<u>SFT:s Höstmöte i Göteborg.</u>	" 2
<u>Upprop till SFT:s medlemmar.</u> Nästa MANUSSTOPP !	" 2
<u>SFT:s Årsmötesprotokoll 1998.</u>	" 3
<u>Bokprojektet.</u> Irma Wallenborg, Armémuseum	" 6
<u>Samhetsprojektet på Riksantikvarieämbetet.</u> Susanna Högberg och Ulrika Nordfjell	" 7
<u>Vad gör man, som nybliven konservator, i Luleå ?</u> Anna Ehn	" 12
<u>Hälsning från KULTUREN!</u> Eva Möller, Lund	" 13
<u>Textilkonservatorernas vanligaste kramdjur.</u> Gunnel Berggrén, Libraria	" 14
<u>Skånehantverk Textil HN. samt:</u>	" 15
<u>Efterlysning!</u> Ulla Hallgren Nilsson	" 16
<u>Invitation:</u> The 3rd.Nordic Symposium on Insect Pest Control in Museums.Sept. 24 - 25 1998	" 17
<u>Bokanmälan:Från silverfisk till hälsorisk.</u> Monika Åkerlund, Sylwia Flato, Anna Hellekant	" 19

Ordförande har ordet!

Tack LSH för ett jättefint och intressant program på SFT:s årsmöte. För er som inte hade möjlighet att komma kan jag berätta att temat för dagen var ljus.

LSH hade bjudit fyra intressanta föredragshållare med olika infallsvinklar på ljus.

Lars Alm Sömmärel och ljuskonsult berättade om hur ljus bryter ned material och hur vissa material tål mer ljus än andra.

Nästa föredragshållare var Martin Behm från företaget 3M. 3M finns i 63 länder och har ca 60 000 anställda. Han berättade om de produkter de säljer som tex solskyddsfilm, fönsterfilm och splitterskyddsfilm. Dessa filmer skall blockera UV-strålning.

Tredje föredragshållaren var Sven-Olof Granath från Syma-montrar. Han berättade vilka olika typer av glas man kan välja att använda i museimontrar.

Fjärde föredragshållaren var Stefan Wiktorsson. Stefan har ljussatt många museiutställningar i Sverige. Han har också arbetat med ljussättning för teatrar. Stefan talade om fiberoptik och fördelen med fiberoptik som ljus i utställningar. Han talade också om vilka olika typer av fiberoptik som finns.

Efter dessa föredrag hölls årsmötet (se protokoll längre fram i tidningen)

Slutligen visade LSH:s konservatorer utställningen Gustav III - Kläder för tid och evighet.

Att låta en institution eller en stad med flera konservatorer vara värd för SFT:s sammankomster ger roligare, mer inspirerande och givande sammankomster.

Nästa träff blir höstmötet i Göteborg i samband med museimässan. Göteborgs konservatorer står för arrangemanget.

Jag hoppas att vi ses i Göteborg till hösten.

Ha en givande läsning av SFT-Nytt.

Annika af Trille

SFT Årsmöte 1998

Närvarande: Monica Almquist, Anita Andersson, Gunilla Andersson, Gunnel Berggrén, Silva Brising, Beatrice Dodge, Rebecka Enhörning, Åsa Haggren, Erika Hedhammar, Inger Hålling, Susanna Högberg, Ann Ideberg, Kerstin Jonsson, Ann-Charlott Karlsson, Kicki Kirvall, Marianne Lundeberg, Maud Marcus, Britt-Marie Mattsson, Eva Möller, Johanna Nilsson, Ulrika Nordfjell, Kerstin Petersson, Catharina Sack, Ingeborg Skaar, Märta Swartling-Andersson, Annika af Trolle, Eva Vahlne, Irma Wallenborg, Anna Zillén

1. Ordförande förklarar mötet öppnat.

Annika af Trolle förklarade mötet öppnat.

2 Val av mötesordförande

Till mötesordförande valdes Annika af Trolle.

3. Val av mötessekreterare

Till mötessekreterare valdes Erika Hedhammar

4. Val av justerare och rösträknare

Till justerare samt rösträknare valdes Susanna Högberg och Johanna Nilsson.

5. Mötets stadgenligt utlysande

Årsmötet befanns stadgenligt utlyst.

6. Godkännande av dagordningen

Dagordningen godkändes, med tillägget att punkt 13 även innefattar val av ordinarie medlemmar.

7. Redogörelse av verksamhetsberättelsen, kassarapporten samt revisorernas godkännande.

Sekreteraren, Erika Hedhammar läste upp verksamhetsberättelsen. Kassarapporten föredrogs av kassören Susanna Högberg. Revisorerna Renate Sidenblad och Ingrid Josephsson har godkänt kassarapporten.

8. Styrelsens ansvarsfrihet

Årsmötet beslutade att ge styrelsen ansvarsfrihet.

9. Val av föreningens ordförande

Till föreningens ordförande valdes Annika af Trolle

10. Val av styrelseledamöter

Erika Hedhammar, Ingeborg Skaar och Anna Zillén omvaldes. Eva Ahlström, Gunnel Berggrén, Kerstin Jonsson och Eva Möller nyvaldes till övriga styrelseledamöter.

20. Mötets avslutande

Ordförande Annika af Trolle förklarade mötet avslutat.

Vid protokollet

Erika Hedhammar

Justeras:

Susanna Högberg

Johanna Nilsson

Sammetsprojektet på Riksantikvarieämbetet

På enheten för konservering av kyrkliga inventarier behandlar vi huvudsakligen liturgiska textilier vilka ofta innehåller sammet. Vid konservering av sammetsföremålen använder vi oss av samma rengöringsprocess och efterbehandling från gång till gång men materialet beter sig något olika under denna process och resultatet varierar. Sammeten har ofta ett mycket bättre utseende efter tvätt eftersom glansen i materialet har återvänt och flammigheten minskat, i andra fall är resultatet inte lika tillfredställande. Våren - 97 inledde vi ett projekt som behandlar frågor kring detta material, i syfte att öka vår kunskap om vilka metoder som ger det bästa resultatet. Vi ville undersöka om sammetens utseende efter konservering påverkas av sammetens kvalitet (tillverkningsmetod, täthet), graden av nedbrytning eller om metoden för rengöring och efterbehandling har betydelse.

En kartläggning har gjorts på vår avdelning över hur många sammetsföremål som konserverats under ett år och vilka metoder som använts, samt vilka resultat vi uppnått. Parallellt med detta har en enkät skickats ut till svenska ateljéer, med liknande frågor. Samma enkät har även skickats ut internationellt. Här nedan följer en sammanfattning av den svenska enkäten.

Enkäten skickades till 21 svenska konserverings/renoveringsateljéer och vi har fått 20 svar. Av 20 ateljéer har 7 uppgett att de inte har behandlat någon sammet. Detta beror bl.a på:

- att de inte har några sammetsföremål
- att de inte bedrivit konservering utan har arbetat i magasin
- att de varit upptagna med att sanera efter skadedjursangrepp
- att konservatorer är anställda i SESAM projektet och i första hand registrerar föremål.

Av de övriga 13 ateljéer som svarat har de flesta relativt få sammetsföremål, ca 5-10%. Vi kan bl.a se av enkätundersökningen att RAÄ behandlar flest sammetsföremål. Vi är också den ateljé, tillsammans med Husgerådskammaren och LSH, som har det äldsta materialet.

De ateljéer som vattentvättar sina textilier använder sig av metoder som liknar våra. Ingen ateljé tvättar rutinmässigt utan endast om föremålet är mycket smutsigt. Många undviker tvätt helt och anser att det gör mer skada än nytta, se bilaga, fråga 5. Även vid efterbehandling används metoder som liknar våra, dvs att sammeten ångas och att luggen borstas upp med borste. Några avvikande metoder har använts ex. rengöring genom avtorkning med lätt fuktad syntetduk eller efterbehandling på ångbord, se tabell nr 6 och 7. Många ateljéer är försiktiga när det gäller vattentvätt av sammet och undviker helst detta. Ingen har dock uppgett att de har fått ett dåligt resultat av vattentvätt utan resultatet har varit skiftande eller tillfredsställande, se tabell nr 8.

En av våra viktigaste frågor för sammetsprojektet var om man kan se något samband mellan sammetskvalitet - metod och resultat, se tabell nr 9. Erfarenheterna skiljer sig något från ateljé till ateljé. Många säger sig ha behandlat för få sammetsföremål för att kunna se något samband, andra uppger att ett nytt material är lättare att behandla än ett gammalt och nedbrutet. Vi undrar om även kvaliteten, d.v.s. vävtekniken och längden på luggen kan vara en bidragande orsak till ett varierande resultat. Vi ser ännu inga klara samband men vi hoppas att vår egen undersökning kan ge ett tydligare svar. Vår avsikt är att under 1999 presentera ett slutresultat som bygger på hela det insamlade materialet, vilket kommer att presenteras mer utförligt.

Om ni är intresserade av att veta mer får ni gärna höra av er till någon av oss. Projektinnehållet samt beskrivningen av våra metoder, vad gäller rengöring och tvätt av sammet, presenterades vid SFT:s sidenkonferens. Föredraget finns publicerat på engelska, men vi kan även erbjuda en svensk version om så önskas.

Vi vill också passa på att tacka alla som hjälpt oss genom att svara på enkäten!

Stockholm 1998-04-27

Susanna Högberg, 08- 783 93 46, svh@raa.se
Ulrika Nordfjell, 08- 783 93 44, uno@raa.se

3. Vilka material förekommer i sammeten?

Ateljé nr:	silke:	bomull:	schagg:	kombinerat material:
1.	X	X		
2.	X	X	X	
3.	X	X	X	syntet
4.	X			
5.	X	X	X	
6.	X	X		
7.		X		
8.	X			
9.	X	X	X	
10.	X	X	X	X
11.	X	X		
12.	X	X		
13.	X			

4. Vilken typ av sammet, redovisat i procent?

Ateljé nr:	slät sammet:	mönstrad sammet:
1.	100%	
2.	50%	50%
3.	90%	10%
4.	90%	10%
5.	100%	
6.	100%	
7.	60%	40%
8.	80%	20%
9.	75%	25%
10.	82%	18%
11.	90%	10%
12.	100%	
13.	100%	

8. Hur tycker ni att resultatet blir efter rengöring och efterbehandling av dessa föremål?

Ateljé nr:	Tillfredställande	Sämre	Skiftande
1.	X		
2.			X
3.	X		
4.			X
5.	X		
6.	X		
7.	X		
8.	X		
9.	X		
10.			X
11.			X
12.	X		
13.	X		

9. Kan ni se ett samband mellan sammetskvalitet, använd rengöringsmetod/efterbehandling och resultat?

Ateljé nr:	Ja	Nej	Övriga kommentarer:
1.	X		Svärbedömt p.g.a ringa antal. Silkesammet är känsligare för fukt, blir lätt tryckmärken.
2.	X		Ull- är lättare än silkesammet att få snygg. Ju yngre sammet desto bättre resultat.
3.			—
4.	X		Högre kvalitet på sammetsstyget ger bra resultat vid ångning.
5.			Bomullssammet är helt "död", ångas ej.
6.			—
7.		X	—
8.			—
9.			—
10.			Undersökning pågår.
11.	X		Större försiktighet med silkesammet, tål inte alltid vattentvätt.
12.		X	—
13.			Ju mer nedbrutna fibrer desto mindre ingrepp vilket ger sämre resultat.

Hälsning från KULTUREN!

Affischen talar för sig själv.

Härligt att vara i
SKÅNE-land!

Kulturen i Lund 2.5-16.8 1998

Nu har jag varit på Kulturen i dryga två månader och börjar så smått få grepp om jobbet. Det händer väldigt mycket.

I juni öppnar en stor utställning om "Modernismen". Utgångspunkt är Kulturens samlingar av konst och konsthantverk under 1900-talet. Stora konstnärer från Lund är GAN, och Wiven Nilsson. Av textilier visas dräkter från olika decennier under 1900-talet samt vävnader AV GAN, MMF och en matta av Sonia Delaunay från 1925.

Våren i Skåne, som jag längtat efter i så många år, har varit och är helt underbar. Just nu blommar hägg och syren och på universitetsplatsen blommar blåregnet. På åkrarna börjar rapsen blomma och dofta. Har Ni förresten sett gulsippor?

Kom och njut hälsar

Eva Möller
Kulturen
Box 1095
221 04 LUND

Sjunnerupsvägen 1
243 93 HÖÖR

046/35 04 17/20

0413/55 31 13

SkåneHantverkTextil HN

År 1985, ett år efter Stiftelsen Skånehantverks tillkomst började vi vår verksamhet på Citadellet i Landskrona.

Från början var vi två sedan tre stycken, alla med olika textil bakgrund vilken kompletterades med ca fem månaders praktik på RAÄ. Därefter fortsatte handledningen härnere fortlöpande. Margit Wiklander, Gunnel Berggrén, Inger Estham och Eva Lundvall kom hit och vägledde oss i början.

Företaget växte, vi åtog oss en hel del annan textil. Men så småningom hade vi betat av så mycket av det kyrkliga materialet så tillgång på arbete minskade drastiskt. Vi var då som mest sju anställda. Man beslöt att avveckla aktiebolaget och vi blev alla uppsagda. Dock ansågs det att det vore bra om man kunde fortsätta i mindre skala och i annan form. Jag erbjöds möjligheten att fortsätta om jag startade egen firma och helst behöll firmanamnet.

Detta var 1992 och sedan dess har jag haft massor av spännande, roliga jobb – inte bara kyrkor utan även från olika institutioner, föreningar och privatpersoner. En hel del pappersarbete, tillståndsansökningar, rapporter o s v tillhör arbetsuppgifterna. Dessutom besök i kyrkor, kurser för förtroendevalda inom kyrkan, vaktmästare – ibland en och annan präst.

När arbetsuppgifterna blivit allt för många, har det varit bra med praktikanter, som har sökt och som söker till konservatorskolan i Göteborg och även England. I de allra flesta fall en väldigt god hjälp!

Då jag har tänkt att "trappa ner", så känns det ju litet sorgligt. Men ibland är det jobbigt att nästan aldrig vara ledig för att göra en massa annat, som man också vill hinna med. Det vore bra om någon, som kan tänka sig att bo i Skåne och gillar att arbeta med kyrkotextil, helst har en man som försörjer sig (för ibland är det ändå ont om jobb) toge över.

Hjärtliga hälsningar!

Ulla Hallgren Nilsson

INVITATION

The 3rd Nordic Symposium on Insect Pest Control in Museums will take place September 24 - 25, 1998. You are cordially invited to attend this symposium and the following workshop.

VENUE

The symposium and workshop will be held at :
The Swedish Museum of Natural History
(Naturhistoriska riksmuseet)
Frescativägen 40
Stockholm, Sweden

REGISTRATION FEES

SEK 1800 before April 1, 1998
SEK 2000 after April 1, 1998

The fee includes:

- The Proceedings of the Symposium
- Lunch
- Morning and afternoon coffee
- Reception at the City Hall
- Refreshments and Omnimax filmshow at Cosmonova

About payment - please see Registration Form.

PROGRAMME OUTLINE

Thursday September 24

Registration.

Papers on pest control strategies, freezing, heat treatment and pesticides.

Reception at the City Hall.

Friday September 25

Papers on pheromones, low oxygen, and occupational health hazards.

Refreshments.

Filmshow at the Omnimax theatre
Cosmonova.

Speaker's session.

Saturday September 26

Workshop.

WORKSHOP

Workshop on Low Oxygen as a Pest Control Method, September 26, 1998.

Fee: SEK 200

The number of participants is limited.

Available on a first come - first serve basis.

LANGUAGE

The conference language is English.

ACCOMMODATION

Participants are requested to arrange their own accommodation. The Symposium secretariat can arrange room reservations at Arcadia Hotel upon request. The cost is about SEK 830 for a single room and SEK 465 per person for a double room.

SECOND CIRCULAR

The Registration Form should be mailed or faxed to the address provided. The Second Circular will only be dispatched to delegates who reply to this circular.

Av Monika Åkerlund har jag fått denna bok "Från silverfisk till hälsorisk" att presentera för SFT:s medlemmar. Monika Å. informerar också om det skadedjurssymposium som anordnas i Stockholm i september. Den Workshop som äger rum den 26/9 kommer förutom låg syrehalt också att ta upp värmebehandling som bekämpningsmetod för museiföremål. Se INFORMATIONSBLADET!

Boken kan beställas från LT:s Förlag, bokpris: 207:- I bokhandeln kostar den 295:- "mitt ex." kan vi ha som cirkulation inom SFT. Porto får man då kosta på sig. Hör av dig om du vill låna boken; till Anita Andersson, tel. 08 - 788 9608, fax: 08 - 662 68 31, Armémuseum, Box 140 95, 104 41 Sthlm.

Vänliga hälsningar

Du får gärna kontakta mig för vidare information.

Monika
Monika Åkerlund
Sekreterare i PRE-MAL
Tel 08-666 42 01
e-post monika.akerlund@nrm.se

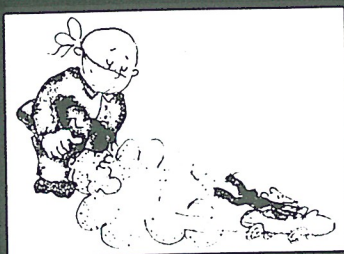
Hur får vi bort skadedjur?
Hur gör vi för att skydda föremålen och oss själva?

Från silverfisk till hälsorisk – skadedjur och åtgärder i samlingar vänder sig till alla som arbetar med att bevara vårt kulturarv. Boken handlar både om risker för föremålen och de hälsorisker som kan förekomma vid arbete med samlingar.

Den ger kortfattade beskrivningar av spår och livsbetingelser för några vanliga skadedjur, samt förslag till lämpliga åtgärder. Vid jakt på skadeinsekter måste man kombinera förebyggande och akuta åtgärder. Detta kallas IPM (Integrated Pest Management) – Samordnad skadedjurskontroll. Fördelar och nackdelar med olika metoder beskrivs.

Hälsoriskerna är ett viktigt avsnitt i boken. Här ges enkla, jordnära råd om hur man hanterar kemikalier med minsta risk – från gips till arsenik.

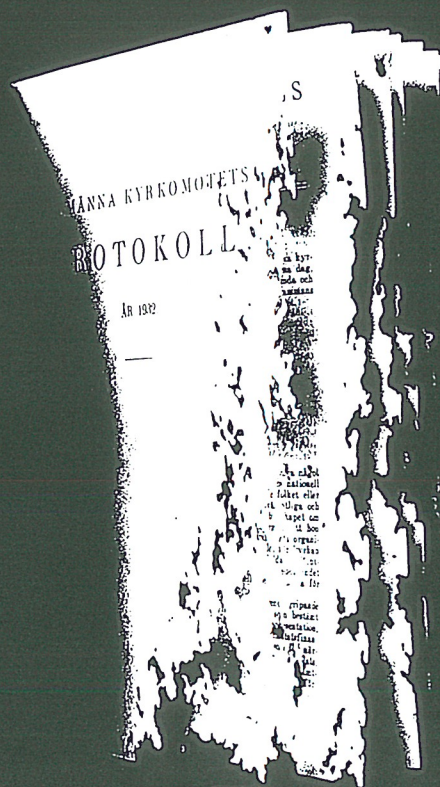
Författare är *Monika Åkerlund*, fil kand, expert på skadeinsekter vid Naturhistoriska Riksmuseet; *Sylvia Flato*, apotekare, arbetar med kemiska hälsorisker vid Centrum för miljöbelastning och *Anna Hellekant*, fil mag, arbetar med kemisk/biologisk teknikutveckling på Anticimex.

LT

Från silverfisk till hälsorisk

Skadedjur och åtgärder i samlingar

Monika Åkerlund Sylvia Flato Anna Hellekant